

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ МАЙСТЕРНОСТІ СПОРТСМЕНІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Сучасна система підготовки спортсмена є складним, багатограним явищем, що включає цілі, завдання, засоби, методи, організаційні форми, матеріально-технічні умови, що забезпечують досягнення спортсменом найвищих спортивних показників, а також організаційно-педагогічний процес підготовки спортсмена до змагань. Високий рівень досягнень у сучасному спорті зумовлює потребу постійного вдосконалення підготовки спортсмена. Подальше зростання спортивної майстерності прямо залежить від чіткого визначення шляхів удосконалення процесу спортивного тренування і застосування передових методів тренування. Ефективність вибору і застосування окремих методів та засобів тренування, спрямованих на вирішення конкретних рухових завдань, зумовлена обґрунтуванням взаємодій робочих механізмів тіла людини, які забезпечують вироблення механічної енергії і раціональне використання її відповідно до зовнішніх умов, що і зумовлює досягнення необхідних результатів. Однак на сьогодні потребують подальшого вивчення показники технічної майстерності та критерії її ефективності [1].

В якості критеріїв ефективності варіантів спортивної техніки виступають біомеханічні характеристики, закони зміни яких дозволяють встановити ступінь ймовірності вдалого рішення рухового завдання у спорті. Біомеханічний аналіз техніки кращих спортсменів світу дозволяє виявити в їх рухових діях закономірності, котрі визначають ефективність виконання змагальної вправи, і оцінити її якість. При цьому виділяються параметри рухових дій атлетів, що роблять найбільший внесок у досягнення високих результатів. У структурі системи підготовки спортсмена виділяють спортивне тренування, змагання, тренувальні і змагально-тренувальні чинники, що підвищують результативність тренування і змагань. Основними у процесі підготовки спортсменів є: технічна, фізична, тактична, психологічна та інтегральна характеристики. Це упорядковує уявлення про складові спортивної майстерності, дозволяє до певної міри систематизувати засоби і методи їх вдосконалення, систему контролю і управління процесом спортивного вдосконалення. Разом з тим слід враховувати, що в тренуванні, під час змагання, жодна з цих сторін не виявляється ізольована, вони об'єднуються в складний комплекс, направлений на досягнення найвищих спортивних показників [2].

Значну роль відіграє технічна майстерність спортсмена, під якою розуміють не тільки вдосконалення рухового компонента того або іншого виду спорту, раціональності технічних структур рухів, але й ступінь освоєння їх спортсменами вищої кваліфікації. Технічна майстерність включає у собі як рухову сторону дії, як фізичне явище, так й ті процеси, які беруть участь у регулюванні і потребі керувати рухами і забезпечували високий кінцевий ефект.

Для того, щоб підвищити якість підготовки спортсменів вищої кваліфікації необхідно, перш за все, підвищити рівень технічної майстерності та ідентифікувати біомеханічну структуру змагальної діяльності у в кожному конкретному виді спорту. Технічна майстерність спортсменів характеризується тим, що вмє робити спортсмен і як він володіє освоєними діями.

Тому, основними ознаками технічної майстерності є:

- обсяг;
- різнобічність;
- раціональність технічних дій; які вмє виконувати спортсмен;
- ефективність; освоєність виконання.

Обсяг технічної підготовки – важлива ознака технічної майстерності, яка визначається числом технічних дій, які вмє виконувати або виконує спортсмен. Процес оцінки техніки здійснюється по факту виконання: вмє або не вмє; виконав не виконав. Розрізняють загальний і змагальний обсяг технічної підготовки. Загальний обсяг, у свою чергу, характеризується сумарним числом технічних дій, які освоєні даними спортсменом, а змагальний обсяг – числом різних технічних дій, які виконуються в умовах змагань.

Різнобічність технічної підготовки – важлива ознака технічної майстерності, яка характеризується ступенем різноманітності рухових дій, якими володіє спортсмен або які він застосовує на змаганнях.

Раціональність техніки – ознака технічної майстерності, яка визначається можливістю досягти на її основі вищих спортивних результатів. Раціональність техніки -це характеристика не спортсмена, а самого способу виконання руху, використання різних видів техніки.

Ефективність володіння спортивною технікою – це ознака, яка визначає якість володіння технікою. Виділяють три види ефективності техніки: інтегральна (оцінка техніки вправ в цілому); диференціальна (оцінка ефективності деяких елементів вправи); диференційно-сумарна(підсумовування двох попередніх оцінок та виведення загальної оцінки).

Освоєність техніки рухів – ознака, яка характеризує вивчену та закріплену техніку спортсмена.

За останні роки розробка наукових основ технічної підготовки досягла значних успіхів у зв'язку з

експериментальними дослідженнями й цілеспрямованим використанням комплексних електрофізіологічних, біомеханічних і педагогічних методів дослідження. Одночасне узагальнення педагогічного досвіду тренування показало, що технічна майстерність це не властивість обдарованого спортсмена, а результат багаторічної наполегливої тренувальної роботи. Технічну майстерність необхідно вдосконалювати протягом усього часу спортивних виступів, незважаючи на вік, здатність й обдарованість. Однак, в результаті розвитку сучасних інноваційних технологій в різних видах спорту активно розробляються інформаційно-методичні системи, комп'ютерні програми, експертні системи і прикладні програмні продукти для покращення спортивної підготовки спортсменів [3].

Виходячи з вище викладеного, в спорті вищих досягнень активно ведеться розробка і впровадження сучасних методів і засобів поліпшення технічної підготовки на основі біомеханічного аналізу, синтезу та моделювання. Сучасні комп'ютерні програми, мультимедійні комп'ютерні системи, а також оптико-електронні системи реєстрації рухів успішно застосовуються в багатьох видах спорту для вивчення, вдосконалення і контролю спортивної техніки.

Література

1. Практическая биомеханика / А. Н. Лапутин, В. В. Гамалий, А. А. Архипов и др. ; под общ. ред. А. Н. Лапутина. – К. : Науковий світ, 2000. – 298 с.
2. Донський Д. Д. Біомеханіка з основами спортивної техніки. – М. : Фізкультура і спорт, 1971. – 288 с.
3. Островський М. Відеокomp'ютерний аналіз рухів як засіб контролю за встановленням технічної майстерності атлета / М. Островський // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2003. – № 1. – С. 130–133.